

การวัดและประเมินความพร้อมสำหรับเด็กอนุบาล : ด้านร่างกายและด้านสังคม

วาโร เฟิงส์วัตดี*

บทความนี้สืบเนื่องมาจากฉบับที่แล้ว(ฉบับที่ 1 ปีที่ 2 พ.ศ. 2539) ที่ผู้เขียนได้เขียนถึงการวัดและประเมินความพร้อมทางการเรียน โดยแบ่งความพร้อมทางการเรียนออกเป็น 5 ด้าน คือ ความพร้อมด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสติปัญญาและด้านภาษา โดยในบทความฉบับที่แล้วได้กล่าวไว้เฉพาะด้านสติปัญญาเท่านั้น ดังนั้นในฉบับนี้จะกล่าวถึงความพร้อมด้านร่างกายและด้านสังคม ส่วนด้านอื่น ๆ ที่เหลือจะได้กล่าวในฉบับต่อไป

การวัดและประเมินความพร้อมด้านร่างกาย

ความหมายความพร้อมด้านร่างกาย

ความพร้อมด้านร่างกาย หมายถึง สมรรถภาพในการเคลื่อนไหว การทำงานที่ประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส จนเกิดเป็นความคล่องแคล่องว่องไว และแม่นยำในการปฏิบัติ โดยพฤติกรรมที่จะวัดและประเมินความพร้อมทางด้านร่างกายประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ การทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ และการทำงานของกล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส

---

*อาจารย์ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี

จุดมุ่งหมายของการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย

การจัดประสบการณ์ หรือการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายให้แก่เด็กในระดับชั้นอนุบาลศึกษา มีจุดมุ่งหมายดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537 : 3)

1. มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย
2. พัฒนากล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส
3. มีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัย
4. เรียนรู้การระวังและรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายของการเตรียมความพร้อมทางร่างกายเพื่อต้องการให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กได้ ไม่ว่าจะเป็นการเดิน การวิ่ง การกระโดด ใช้มือรับสิ่งของ ตัดกระดาษ วาดภาพ หรือใช้เชือกร้อยวัสดุขนาดเล็ก-ใหญ่ได้

การวัดและประเมินความพร้อมด้านร่างกาย จะวัดและประเมินพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะในการใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ให้ประสานสัมพันธ์กัน ซึ่งพฤติกรรมที่จะวัดและประเมินมีดังนี้

1. การทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานของกล้ามเนื้อใหญ่ หรือกล้ามเนื้อที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ได้แก่ การเดินตามเส้นทางที่กำหนด การกระโดดสองเท้า การปีนป่าย การเตะบอล การขว้างลูกบอล การเดินสลับเท้าขึ้น-ลงบันได เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ อาจแบ่งออกได้ 2 ชนิด คือ

1. การสังเกตและจดบันทึก
2. การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

การสังเกตและการจดบันทึก ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา อาจใช้วิธีการสังเกตทักษะความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่บริเวณแขน ขา ในขณะที่วิ่งเล่น หรือการเล่นเครื่องเล่นสนาม แล้วจดบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตได้เอาไว้ เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

ตัวอย่าง แบบบันทึกพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่

ชื่อ ..... สกุล ..... อายุ ..... ปี ..... เดือน
วัน/เดือน/ปี ที่วัดและประเมิน ..... ชื่อผู้วัดและประเมิน .....

รายการที่สังเกต	ทำได้ดี	ทำได้	ทำไม่ได้	หมายเหตุ
1. ยืนขาเดียว 10 วินาที				
2. การเดินต่อเท้าถอยหลังบนกระดานแผ่น เดียวสูง 6 นิ้ว (ขนาด 4 นิ้ว x 8-12 ฟุต)				
3. กระโดดขาเดียวอย่างต่อเนื่องได้ไกล 1 เมตร				
4. กระโดดสองขาได้สูงประมาณ 30 ซม.				
5. กระโดดสองขาข้ามสิ่งกีดขวางที่สูง 30 ซม.				
6. เดินสลับเท้าขึ้น-ลงบันได				
7. วิ่งอย่างรวดเร็ว และหยุดทันที				
8. วิ่งซิกแซก (ซ้อมหลัก 5 หลักได้)				
9. โยนลูกบอล(เบอร์ 3) ลงตะกร้า (อยู่ห่าง 4 เมตร)				
10. ตบหรือเลี้ยงลูกบอล (เบอร์ 3) 3-4 ครั้งอย่างต่อเนื่อง				
11. การปั่นปายเครื่องเล่นสนาม				
12. การรับลูกบอล				
13. การกลิ้งลูกบอลให้กระทบเป้า				

การบันทึกพัฒนาการตามตัวอย่างนี้ใช้ควบคู่กับการสังเกต โดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งจะใช้วัดและประเมินในแต่ละครั้งว่าเด็กมีความสามารถในการใช้ กล้ามเนื้อใหญ่ในลักษณะต่าง ๆ เพียงใด แต่ถ้าหากเราต้องการที่จะเปรียบเทียบ หรือดูความก้าวหน้า ของพัฒนาการในการใช้ กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กในแต่ละช่วงเวลา ว่ามีพัฒนาการขึ้นมากน้อยเพียงใด จะใช้ แบบบันทึกแบบเดิมเพียงแต่เพิ่มจำนวนครั้งลงไปเท่านั้น ซึ่งเรียกว่า แบบบันทึกพฤติกรรมแบบต่อเนื่อง

ตัวอย่าง แบบบันทึกพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่แบบต่อเนื่อง

ชื่อ ..... สกุล ..... อายุ ..... ปี ..... เดือน

ชื่อผู้วัดและประเมิน .....

รายการที่สังเกต	ครั้งที่ 1			ครั้งที่ 2			ครั้งที่ 3		
	ว/ด/ป.....			ว/ด/ป.....			ว/ด/ป.....		
	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำไม่ได้
1. ยืนขาเดียว 10 วินาที									
2. การเดินต่อเท้าถอยหลังบนกระดานแผ่นเดียว สูง 6 นิ้ว (ขนาด 4 นิ้ว x 8-12 ฟุต)									
3. กระโดดคราดเดียวอย่างต่อเนื่องได้ไกล 1 เมตร									
4. กระโดดตบขาได้สูงประมาณ 30 ซม.									
5. กระโดดสองขาข้ามสิ่งกีดขวางที่สูง 30 ซม.									
6. เดินสลับเท้าขึ้น-ลงบันได									
7. วิ่งอย่างรวดเร็ว และหยุดทันที									
8. วิ่งจิกแมลง (อ้อมหลัก 5 หลักได้)									
9. โยนลูกบอล(เบอร์ 3) ลงตะกร้า (อยู่ห่าง 4 เมตร)									
10. ตบหรือเลี้ยงลูกบอล (เบอร์ 3) 3-4 ครั้งอย่างต่อเนื่อง									
11. การขวินายเครื่องเล่นสนาม									
12. การรับลูกบอล									
13. การกลิ้งลูกบอลให้กระทบเป้า									

หมายเหตุ

วิธีบันทึกข้อมูล

1. กรอกรายละเอียดต่าง ๆ ลงในแบบฟอร์มให้ครบถ้วน ซึ่งได้แก่ ชื่อ-สกุล อายุของเด็ก ชื่อของผู้วัดและประเมิน และวัน เดือน ปีที่ทำการวัด
2. สังเกตพฤติกรรมของเด็กตามรายการในแบบบันทึก แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับของพฤติกรรมที่ทำได้
3. ควรวัดและประเมินพัฒนาการ ด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยปกติจะทำการวัดและประเมินทุก ๆ 4 เดือน
4. รายการพฤติกรรมที่สังเกต ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย (ช่วงอายุ)

2. การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูปฐมวัยอาจพูดคุยซักถาม ผู้ปกครองถึงความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กในขณะที่อยู่ที่บ้าน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ของเด็ก

2. การทำงานของกล้ามเนื้อเล็ก เป็นความสามารถของการทำงานที่ประสานกันระหว่างประสาทและกล้ามเนื้อ ร่างกายจะแสดงพฤติกรรมเคลื่อนไหวได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับการทำงานที่ประสานกันของระบบประสาท ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างประสาทตากับกล้ามเนื้อมือ ตัวอย่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่สอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537 14-15) ได้แก่ การปั้นวัสดุเป็นรูปต่าง ๆ อย่างอิสระโดยมีเค้าความจริงและมีรายละเอียด ใช้เชือกร้อยวัสดุได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นตรง และเส้นโค้งได้ เทน้ำหรือทรายเต็มแก้วกรอกใส่ขวดได้ พับกระดาษตามรอยประทแยงมุม 3 ทบได้ การวางบล็อกขนาด 1x1 นิ้วเรียงซ้อนกันได้ประมาณ 10 ก้อน □ วาดรูป ตามแบบได้

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กแบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การสังเกตและจดบันทึก
  2. การใช้แบบทดสอบ
  3. การตรวจผลงานเด็ก
  4. การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง
1. การสังเกตและจดบันทึก ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาอาจใช้วิธีการสังเกตทักษะความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมพันธ์ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม เช่น การร้อยลูกปัด การระบายสี การตัดกระดาษตามรอย เป็นต้น แล้วบันทึกผลที่ได้จากการสังเกตลงในแบบบันทึกเอาไว้ เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม หรือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ตัวอย่าง แบบบันทึกพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กแบบต่อเนื่อง

ชื่อ ..... สกุล ..... อายุ ..... ปี ..... เดือน
 ชื่อผู้วัดและประเมิน .....

รายการที่สังเกต	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2				ครั้งที่ 3					
	ว/ด/ป.....		ว/ด/ป.....		ว/ด/ป.....		ว/ด/ป.....		ว/ด/ป.....		ว/ด/ป.....			
	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้		
1. การจับวัตถุเป็นรูปต่าง ๆ อย่างอิสระโดยมี เค้าความจริงและมีรายละเอียด														
2. ใช้เชือกร้อยวัตถุได้														
3. ตัดกระดาษตามแนวเส้นตรง และเส้นโค้งได้														
4. เหน็บหรือทอชายเต็มแก้วกรอกใส่ขวดได้														
5. พับกระดาษตามรอยประทแยงมุม 3 ทบได้														
6. การวางบล็อก ขนาด 1x1 นิ้วเรียงซ้อนกัน ได้ประมาณ 10 ก้อน														
7. วาดรูป ☐ ตามแบบได้														

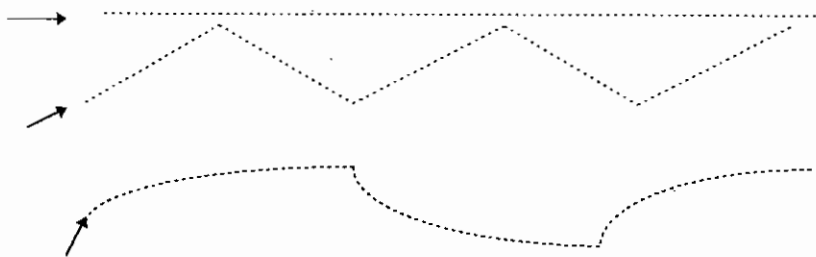
หมายเหตุ

วิธีบันทึกข้อมูล

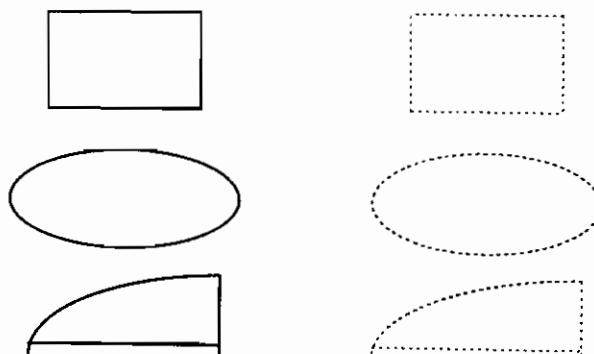
1. กรอกรายละเอียดต่าง ๆ ลงในแบบฟอร์มให้ครบถ้วน ซึ่งได้แก่ ชื่อ-สกุล อายุของเด็ก ชื่อของผู้วัดและประเมิน และวัน เดือน ปีที่ทำการวัด
2. สังเกตพฤติกรรมของเด็กตามรายการในแบบบันทึก แล้วใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับของพฤติกรรมที่ทำได้
3. ควรวัดและประเมินพัฒนาการ ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัสของเด็กอย่างต่อเนื่อง
4. รายการพฤติกรรมที่สังเกต ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย (ช่วงอายุ)

2. การใช้แบบทดสอบ ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาอาจใช้แบบทดสอบ เพื่อวัดและประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส ซึ่งแบบทดสอบนี้ส่วนมากมักจะเป็นแบบทดสอบที่ให้เด็กลากเส้นชนิดต่าง ๆ หรือวาดรูปภาพตามแบบ ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

2.1 การลากเส้นตามรอย วิธีการนี้จะมีรอยเส้นประมาให้ให้นักเรียนลากเส้นทับรอยเส้นประอย่างต่อเนื่อง หรือไม่ขาด โดยไม่ยกดินสอ

2.2 การลากเส้นตามรอยให้เหมือนแบบ วิธีการนี้จะกำหนดแบบ หรือรูปภาพมาให้ให้นักเรียนลากเส้นตามรอยเส้นประให้เหมือนแบบ

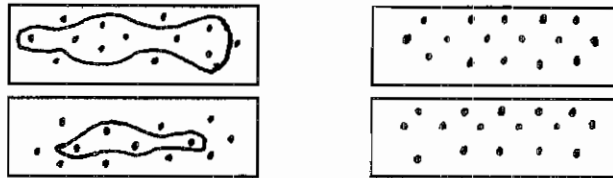

วิธีการประเมิน

ให้นักเรียนผ่าน ถ้าเส้นที่ลากมีลักษณะ ต่อเนื่อง หนักแน่น และส่วนใหญ่ (80%) ทับอยู่บนเส้นประ

2.3 ลากเส้นระหว่างจุดให้เหมือนแบบ วิธีการนี้จะกำหนดแบบมาให้ ให้นักเรียน

ลากเส้นระหว่างจุดให้เหมือนแบบ

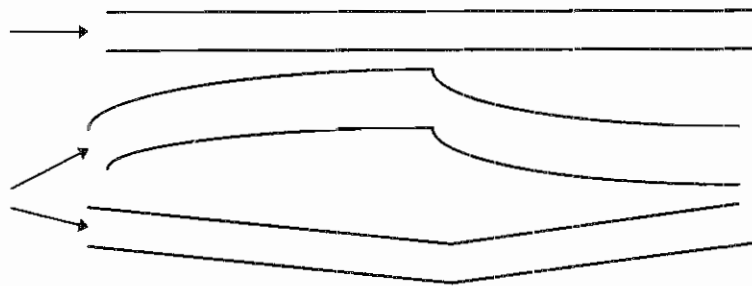

วิธีการประเมิน

ให้นักเรียนผ่าน ถ้าสามารถทำได้เหมือนแบบ โดยที่เส้นที่ลากมีลักษณะต่อเนื่องและหนักแน่น

2.4 ลากเส้นให้อยู่ในกรอบ วิธีการนี้จะกำหนดกรอบขนาดประมาณ 1/4 นิ้วถึง 1/2 นิ้ว

มาให้ ให้นักเรียนลากเส้นอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ยกดินสอ และเส้นที่ลากอยู่ในกรอบที่กำหนด

วิธีการประเมิน

ให้นักเรียนผ่าน ถ้าสามารถลากเส้นได้ต่อเนื่อง โดยไม่ยกดินสอ และเส้นที่ลากไม่ออกนอกกรอบ

2.5 การระบายสีให้อยู่ในกรอบ วิธีการนี้จะกำหนดรูปภาพมาให้ ให้นักเรียนระบาย

สีรูปภาพที่กำหนด โดยสีที่ระบายไม่ออกนอกกรอบ

วิธีการประเมิน

ให้นักเรียนผ่าน ถ้าสามารถระบายสีเต็มในช่องที่กำหนด โดยสีที่ระบายไม่ออกนอกกรอบ

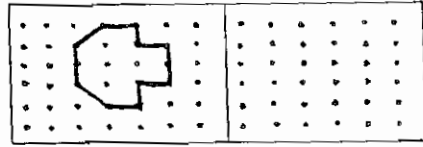
2.6 การวาดรูปให้เหมือนแบบ วิธีการนี้จะมีรูปภาพที่เป็นแบบมาให้ ให้นักเรียนวาด

ภาพให้เหมือนกับแบบที่กำหนดมาให้

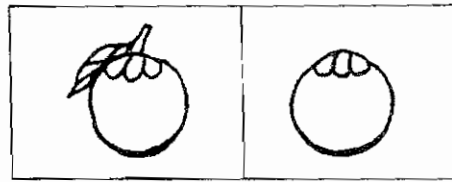

2.7 การลากเส้นทับจุด วิธีการนี้จะให้จุดและสร้างรูปเป็นแบบมาให้ แล้วให้นักเรียนลากเส้นตามจุดให้เหมือนกับแบบที่กำหนดให้

2.8 การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ วิธีการนี้จะกำหนดรูปภาพที่สมบูรณ์และรูปภาพที่ไม่สมบูรณ์มาให้ แล้วให้นักเรียนต่อเติมรูปภาพที่ไม่สมบูรณ์ให้มีความสมบูรณ์เหมือนกับรูปภาพที่กำหนดมาให้

3. การตรวจผลงานเด็ก ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาอาจจะประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเด็กและประสาทสัมผัสของเด็กโดยการดูจากผลงานที่เด็กทำขึ้น เช่น การลากเส้นชนิดต่าง ๆ การวาดภาพระบายสี การวาดภาพตามแบบ การติดกระดุม การรูดชิบ การรินน้ำ เป็นต้น

4. การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาอาจจะประเมินโดยการซักถามกับผู้ปกครองถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะความสามารถด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส ว่ามีมากน้อยเพียงใด ตัวอย่างพฤติกรรมได้แก่ การแต่งตัว การติดกระดุม การใส่รองเท้า-ถุงเท้า การรับประทานอาหาร การรินน้ำ เป็นต้น

การวัดและประเมินพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาอาจใช้วิธีการวัดหลาย ๆ วิธีการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อให้การประเมินผลพัฒนาการมีความน่าเชื่อถือ และตรงกับสภาพความเป็นจริง

การวัดและประเมินความพร้อมด้านสังคม

ความหมายของความพร้อมด้านสังคม

ความพร้อมด้านสังคม หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวที่พึงประสงค์เมื่อต้องอยู่ร่วมกัน เล่นร่วมกัน และทำงานร่วมกัน

จุดมุ่งหมายของการเตรียมความพร้อมด้านสังคม

จุดมุ่งหมาย หรือ เป้าหมายของการจัดประสบการณ์ในด้านสังคมให้แก่เด็กอนุบาลมีดังนี้
(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 3)

1. รู้จัก เข้าใจตนเองและบุคคลที่ใกล้ชิด
2. รู้จักบุคคล ความสำคัญของครอบครัว สังคม และชุมชน
3. มีสังคมนิสัยที่ดี สามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
4. มีความสนใจและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
5. มีความภูมิใจในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความเป็นไทย

จากจุดมุ่งหมาย นี้อาจจะสรุปได้ว่าพฤติกรรมที่จะจัดและประเมินความพร้อมด้านสังคม ประกอบด้วย การปฏิบัติเพื่อตนเองตามคำสั่ง การเลือกปฏิบัติเพื่อตนเอง การปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบของกลุ่ม การเลือกปฏิบัติเพื่อผลงานของกลุ่ม การปฏิบัติตามกฎและระเบียบของสังคม และการเลือกปฏิบัติเพื่อผลดีของสังคม

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินความพร้อมด้านสังคม

เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินความพร้อมทางด้านสังคม ของเด็กปฐมวัยที่นิยมใช้กันมาก แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ การสังเกตและแบบทดสอบเชิงสถานการณ์

1. การสังเกต

การสังเกตเป็นการหาข้อมูลโดยการใช้ประสาทสัมผัส ซึ่งข้อมูลส่วนมากที่ได้โดยการเฝ้ามองดู จากสถานการณ์จริงติดต่อกันเป็นเวลานาน เช่น อาจจะสังเกตเด็กในขณะที่เล่นในภาคสนาม หรือขณะที่ทำกิจกรรมโดยครูจะต้องสังเกตติดต่อกันและสม่ำเสมอ แล้วจดบันทึก ผลการสังเกตที่ได้ลงในแบบบันทึกอย่างตรงไปตรงมา แบบบันทึกที่ใช้ควบคู่กับการสังเกต แบ่งออกได้ 3 ลักษณะ คือ

- 1.1 ระเบียบเหตุการณ์ (Anecdotal Records)
- 1.2 แบบสำรวจรายการ (Checklists)
- 1.3 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales)

1.1 ระเบียบเหตุการณ์ (Anecdotal Records) หมายถึง การบันทึกของเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เด่นชัดและเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่ออนาคตของเด็ก โดยครูเป็นผู้สังเกตและจดบันทึกผลของเหตุการณ์ที่สำคัญบางอย่างให้ใกล้เคียงกับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก ระเบียบเหตุการณ์โดยทั่วไปจะประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จะบรรจุเรื่องราวเกี่ยวกับเด็ก ได้แก่

- ชื่อและนามสกุลนักเรียน
- ชั้นเรียน อายุ
- วัน เดือน ปี และเวลาที่สังเกต
- สถานที่ที่สังเกต ให้ระบุว่าเป็นที่ใด เช่น ในห้องเรียน สนามเด็กเล่น
- สถานการณ์ที่สังเกต ให้ระบุว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่ เช่น กำลังเล่น กำลังคุยอยู่กับเพื่อน กำลังรับประทานอาหาร เป็นต้น
- ชื่อผู้สังเกต

ส่วนที่ 2 การบรรยายพฤติกรรมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ส่วนที่ 3 การแปลความหมายหรือตีความพฤติกรรมของเด็ก

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะสำหรับการช่วยเหลือ หรือแก้ไขพฤติกรรม

ตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรม (แบบฟอร์มที่ 1)

ชื่อนักเรียน.....	วันที่.....
สถานที่.....	
ข้อความที่บันทึกสั้น ๆ	
.....	
.....ผู้สังเกต	

(ด้านหน้า)

การแปลความหมาย.....	.....
.....	
ข้อเสนอแนะ.....	
.....	

(ด้านหลัง)

ตัวอย่างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม (แบบฟอร์มที่ 2)

ชื่อนักเรียน.....ผู้สังเกต.....	
เหตุการณ์ / พฤติกรรม	วิจารณ์
.....	.....
.....	.....
.....	.....

ตัวอย่างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม (แบบฟอร์มที่ 3)

การสังเกตครั้งที่.....

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....อายุ.....ปี ชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....

สถานการณ์ที่สังเกต.....สถานที่ที่สังเกต.....

พฤติกรรม	ความคิดเห็นของผู้สังเกต	ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

ตำแหน่ง.....

ตัวอย่างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม (แบบฟอร์มที่ 4)

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....อายุ.....ปี ชั้น.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... เวลา.....

สถานการณ์ที่สังเกต.....สถานที่ที่สังเกต.....

พฤติกรรมที่เด็กแสดงออก.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

ตำแหน่ง.....

ผู้สังเกตพฤติกรรมจะเลือกใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม แบบใดก็ได้ แต่ทั้งนี้ให้พึงระลึกอยู่เสมอว่า การสังเกตจะมีคุณภาพ และน่าเชื่อถือได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพการสังเกตที่จดบันทึกไว้เป็นสำคัญ ดังนั้นการบันทึกพฤติกรรมลงในระเบียบพฤติกรรม มีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (วินัย รังสินันท์. 2538 : 159-160)

1. บรรยายพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต การตีความหมายพฤติกรรมและข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขพฤติกรรม ทั้ง 3 ส่วนควรแยกออกจากกัน
2. การบรรยายพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต ควรมุ่งเฉพาะการกระทำของเด็ก และบุคคลแวดล้อมมากกว่าสถานการณ์ที่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น
3. การบรรยายพฤติกรรมควรใช้ภาษาที่ชัดเจน กระชับ และสามารถสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้น
4. ควรบรรยายพฤติกรรมเพียงเหตุการณ์เดียว และบรรยายอย่างตรงไปตรงมา
5. การบันทึกพฤติกรรมควรจำกัดอคติ และความรู้สึกส่วนตัวให้มัน้อยที่สุด เพราะ สิ่งนี้จะทำให้ผู้สังเกตเข้าใจเด็กผิดพลาด
6. ควรบันทึกพฤติกรรมทันทีที่การสังเกตนั้นสิ้นสุดลง เพราะถ้าปล่อยให้ผ่านไปอาจทำให้ผู้สังเกตลืมพฤติกรรมที่สำคัญบางอย่าง
7. การรายงานพฤติกรรมของเด็กในระเบียบพฤติกรรมนั้น ผู้สังเกตควรระลึกอยู่เสมอว่าเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเด็กวิธีหนึ่งเท่านั้น ถ้าจะให้เข้าใจพฤติกรรม เด็กได้ถูกต้องเที่ยงตรงควรให้ผู้สังเกตหลาย ๆ คน และใช้วิธีการศึกษาพฤติกรรมเด็กหลาย ๆ วิธี
8. ข้อเสนอแนะเพื่อช่วยเหลือเด็ก ผู้บันทึกควรเสนอแนะในสิ่งที่ผู้บันทึกคิดว่าเหมาะสม และเสนอแนะในสิ่งที่ตนมีความรู้ความเข้าใจดี
9. การสรุปผลจากระเบียบพฤติกรรม ควรได้มีการสรุปผลอย่างน้อยปีละครั้ง และในบางกรณีควรได้มีการสรุป 2-3 ครั้งต่อเทอมถ้าหากมีการรายงานการบันทึกไว้มาก

1.2 แบบสำรวจรายการ (Checklists) การบันทึกการสังเกตโดยใช้แบบสำรวจรายการจะระบุพฤติกรรมนั้น ๆ ว่าเกิดขึ้นหรือไม่ เช่น ทำได้ - ทำไม่ได้ ปฏิบัติ - ไม่ปฏิบัติ มี - ไม่มี เป็นต้น

ตัวอย่าง แบบสังเกตความความพร้อมทางสังคม

ชื่อ - สกุล..... อายุ.....ปี.....เดือน		
คำชี้แจง จงสังเกตพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองของเด็ก แล้วทำเครื่องหมาย Π ลงในช่องทำได้ หรือทำไม่ได้ ให้ตรงกับพฤติกรรมที่เด็กแสดงออก		
รายการที่สังเกต	ทำได้	ทำไม่ได้
1.การใส่เสื้อ - กางเกง		
2.การติดกระดุม		
3.การรัดเชิป		
4.การใส่รองเท้า - ถูงเท้า		
5.การจับช้อน - ส้อม		
6.การทำความสะดวกส่วนหลังใช้		
7.การขออนุญาตเมื่อไปห้องน้ำ		
ข้อสังเกตเพิ่มเติม.....		
.....		

1.3 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) แบบมาตราส่วนประมาณค่าจะมีลักษณะคล้าย ๆ กับ แบบสำรวจรายการแต่จะแตกต่างกันตรงที่แบบมาตราส่วนประมาณค่า จะมีระดับความเข้มข้นของพฤติกรรมนั้น ๆ แต่แบบสำรวจรายการจะสนใจแต่เพียงว่ามีพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นหรือไม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่อง ทำได้ ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมนั้นบ่อย ๆ และทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ในช่อง ทำได้บ้าง ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมนั้นบ้างบางโอกาส และทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่อง ทำไม่ได้ ถ้าเด็กไม่เคยแสดงพฤติกรรมนั้นเลย

รายการที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม		
	ทำได้	ทำได้บ้าง	ทำไม่ได้
1. การช่วยเหลือตนเอง			
-การแต่งตัว			
1. ใส่เสื้อผ้า			
2. ถอดเสื้อผ้า			
3. แกะหรือกััดกระดุม รูดเชิป			
4. สวมถุงเท้า			
5. ผูกเชือกกรองเท้า			

รายการที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม		
	ทำได้	ทำได้บ้าง	ทำไม่ได้
6. เก็บและรักษาของใช้ส่วนตัวอย่างเป็นระเบียบ			
-การรับประทานอาหาร			
7. ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร			
8. ล้างมือหลังรับประทานอาหาร			
9. รับประทานอาหารไม่หกเลอะเทอะ			
10. ใช้ช้อน - ส้อมได้ถูกต้อง			
11. ไม่คุยกันขณะรับประทานอาหาร			
- การใช้ห้องน้ำ - ห้องส้วม			
12. บอกความต้องการไปห้องน้ำ			
13. ราดน้ำเพื่อทำความสะอาดส้วมก่อนใช้			
14. ทำความสะอาดตนเองเมื่อเข้าห้องส้วม			
15. ล้างมือให้สะอาดหลังใช้ห้องส้วม			
16. ราดน้ำเพื่อทำความสะอาดส้วมหลังใช้			
-การป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตน			
17. รักษาความสะอาดร่างกาย ผม เล็บ เสื้อผ้า			
18. ใช้ผ้าเช็ดหน้าปิดปากหรือจุมก เมื่อไอ หรือ จาม			
19. ไม่ข่วนน้ำลายเลอะเทอะ			
20. ใส่เสื้อผ้าเหมาะสมกับฤดูกาล			
2. การทำงานร่วมกับผู้อื่น			
- แบ่งของเล่นให้เพื่อน			
- ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น			
- ให้อภัยผู้อื่น			
- ให้ความร่วมมือในการทำงาน			
- เล่นเป็นกลุ่มโดยไม่ทะเลาะ			
- เป็นผู้นำที่ดี			
- เป็นผู้ตามที่ดี			
- ปลอบเพื่อนเมื่อร้องไห้หรือถูกทำโทษ			
- กล้าแสดงออก			
- มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ			

รายการที่สังเกต	ระดับพฤติกรรม		
	ทำได้	ทำได้บ้าง	ทำไม่ได้
3. การปฏิบัติตามกฎและระเบียบ - ไม่ออกนอกห้องโดยไม่ได้รับอนุญาต - ไม่ส่งเสียงดังในห้องเรียน - เก็บของเล่นทุกครั้งเมื่อเล่นเสร็จแล้ว - ไม่ทำลายสิ่งของทั้งในและนอกห้องเรียน - เข้าแถวตามลำดับก่อน - หลัง - ไม่หยิบของผู้อื่นมาเป็นของตน - ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม - ตั้งระเบียบที่			
4. มารยาทในการเข้าสังคม - ไม่ยื่นคำหว่าผู้ใหญ่ - เดินก้มตัวเมื่อผ่านผู้ใหญ่ - ไม่พูดหรือตะโกนผ่านผู้ใหญ่ - รู้จักกล่าวคำขอบคุณ หรือ ขอโทษตามโอกาสอันควร - พูดมีคำลงท้าย ค่ะ หรือ ครับ - ฟังอย่างตั้งใจ - ไม่พูดแทรกหรือพูดแรงในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่ - ยกมือขออนุญาตทุกครั้งเมื่อต้องการพูดหรือแสดงความคิดเห็น - ปรบมือ หรือกล่าวคำชมเมื่อผู้อื่นทำความดี - ไม่ส่งเสียงดังหรือไปรบกวนเพื่อนขณะนอนหลับ			

การวัดและประเมินความพร้อมทางสังคม ครูผู้สอนควรจะได้มีการสรุปผลลงเอนแบบ ประเมินพัฒนาการทุกภาคเรียน เพื่อที่จะได้ทราบพัฒนาการของเด็กว่าเป็นเช่นไร ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ จัดเตรียมประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับเด็กได้

2.แบบทดสอบเชิงสถานการณ์ แบบทดสอบเชิงสถานการณ์จะเป็นข้อสอบแบบรูปภาพที่เป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้นักเรียนพิจารณา ซึ่งส่วนใหญ่มักจะใช้วัดและ ประเมินความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของเด็กว่ามีความเข้าใจในพฤติกรรม หรือการกระทำในสถานการณ์นั้น ๆ เพียงใด

ตัวอย่างแบบทดสอบเชิงสถานการณ์

สถานการณ์ : เมื่อนักเรียนดูหนังสือในร้านเสร็จแล้วจะไปเล่นของเล่นอื่น นักเรียนจะทำอย่างไร

ครู : "นักเรียนดูภาพอีกครั้ง นะคะ/ครับ"
ครูบรรยายขอบทวนภาพทั้งสาม แล้วอ่านสถานการณ์ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

ครู : "ขีดเส้น 1 เส้น ทับภาพที่นักเรียนเลือกเพียงภาพเดียวนะคะ"
เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้ว ให้ดำเนินการสอบข้อต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบภาพที่ 1 ให้	0 คะแนน
ตอบภาพที่ 2 ให้	1 คะแนน
ตอบภาพที่ 3 ให้	2 คะแนน

(กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 14)

สรุป

การวัดและประเมินผลความพร้อมด้านร่างกาย จะวัดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ และ การทำงานของกล้ามเนื้อเล็ก โดยใช้การสังเกตและจดบันทึก การใช้แบบทดสอบ การตรวจผลงานเด็ก และการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เป็นเครื่องมือ ส่วนการวัดและประเมินความพร้อมด้านสังคม จะวัดพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎและระเบียบของกลุ่ม หรือสังคม ตลอดจนการเลือกปฏิบัติเพื่อผลดีของสังคม เครื่องมือที่ใช้วัดความพร้อมทางสังคมได้แก่ การสังเกต และ แบบทดสอบเชิงสถานการณ์

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.
- คหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, สมาคม. **พัฒนาการเด็ก**. กรุงเทพฯ : วิบูลกิจ, 2525.
- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. **จิตวิทยาเบื้องต้น**. สงขลา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2532.
- จำเนียร ชวงโชติ, ศิริพันธ์ เพชรทองคำ และจิตรา วสุวานิช. **จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.
- โยธิน ศันสนยุทธ์ และคนอื่น ๆ. **จิตวิทยา**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2533.
- วินัย รังสินธุ์. "การสังเกต การวัดและประเมินพฤติกรรมเด็กปฐมวัย" ใน **เอกสารชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา เล่ม 2 หน่วยที่ 9 - 15**. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2538.
- วิชาการ, กอง. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ **คู่มือดำเนินการสอบเรื่องการรับพิเศษขอและมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน กระทรวงศึกษาธิการ**. ม.ป.ท. มปป.
- วิณี ชิดเชิดวงศ์. **การศึกษาเด็ก**. กรุงเทพฯ : ศิลปบรรณาการ, 2537.
- วรสุดา บุญยไวโรจน์ และคนอื่น ๆ. **รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความพร้อมของนักเรียนชั้นเด็กเล็ก ในโครงการการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ**. 2527.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. **เอกสารการสอนชุดวิชา การวัดผลและประเมินผล กลุ่มวิชาเตรียมประสบการณ์ หน่วยที่ 1-7**. นนทบุรี : 2535.
- สุรางค์ ได้วตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.